

7 Tijdsbesteding

Laatste update 2020

Inhoud

7.1	Dagelijkse verschillen	2
7.2	De gemiddelde werklast en jonge kinderen	3
7.3	Huishoudelijke taken	5
7.4	Tieners en tijd	6
7.5	Europese vergelijking	8

7. Tijdsbesteding

Onderzoek naar de tijdsbesteding van mensen is heel arbeidsintensief, maar ook heel verhelderend. Er zijn weinig metingen die het dagelijkse leven van vrouwen en mannen zo dicht benaderen als de gedetailleerde registratie van wat ze met hun tijd doen. Dit hoofdstuk is gebaseerd op het onderzoek naar de tijdsbesteding van de Belgen van de onderzoeksgroep TOR van de Vrije Universiteit Brussel en de Algemene Directie Statistiek.

Het Instituut publiceerde in 2016 twee studies waarin het thema grondig wordt uitgediept: *Gender en tijdsbesteding* en *De organisatie en combinatie van arbeids- en gezinsverantwoordelijkheden bij vrouwen en mannen in België*. In dit hoofdstuk worden enkele kerncijfers besproken. De cijfers worden aangevuld met een Europese vergelijking.

7.1 Dagelijkse verschillen

Gemiddeld genomen verrichten mannen meer betaald werk en hebben ze meer vrije tijd, terwijl vrouwen meer huishoudelijk werk op zich nemen. Dat klopt voor alle dagen van de week. Tabel 7.1 geeft de gemiddelde tijdsbesteding weer voor de verschillende categorieën van activiteiten. (tabel 7.1)

Tabel 7.1: Gemiddelde tijdsbesteding op een weekdag, zaterdag en zondag naar geslacht (2013)

	Weekdag		Zaterdag		Zondag	
	Vrouwen	Mannen	Vrouwen	Mannen	Vrouwen	Mannen
Betaald werk	02:16	03:39	00:44	00:55	00:22	00:31
Huishoudelijk werk	03:17	01:57	03:38	02:42	02:54	01:55
Kinderzorg en opvoeding	00:30	00:15	00:24	00:17	00:27	00:16
Persoonlijke verzorging, eten en drinken	02:31	02:16	02:45	02:31	02:41	02:27
Slapen en rusten	08:55	08:35	09:11	09:03	10:02	10:01
Opleiding	00:26	00:28	00:12	00:11	00:13	00:12
Sociale participatie	01:18	01:13	02:00	02:06	01:56	01:54
Vrije tijd	03:24	04:08	03:41	04:49	04:20	05:31
Verplaatsen	01:14	01:21	01:14	01:16	00:56	01:04
Overige	00:02	00:04	00:04	00:05	00:05	00:04

Bron: TOR-VUB en Statbel

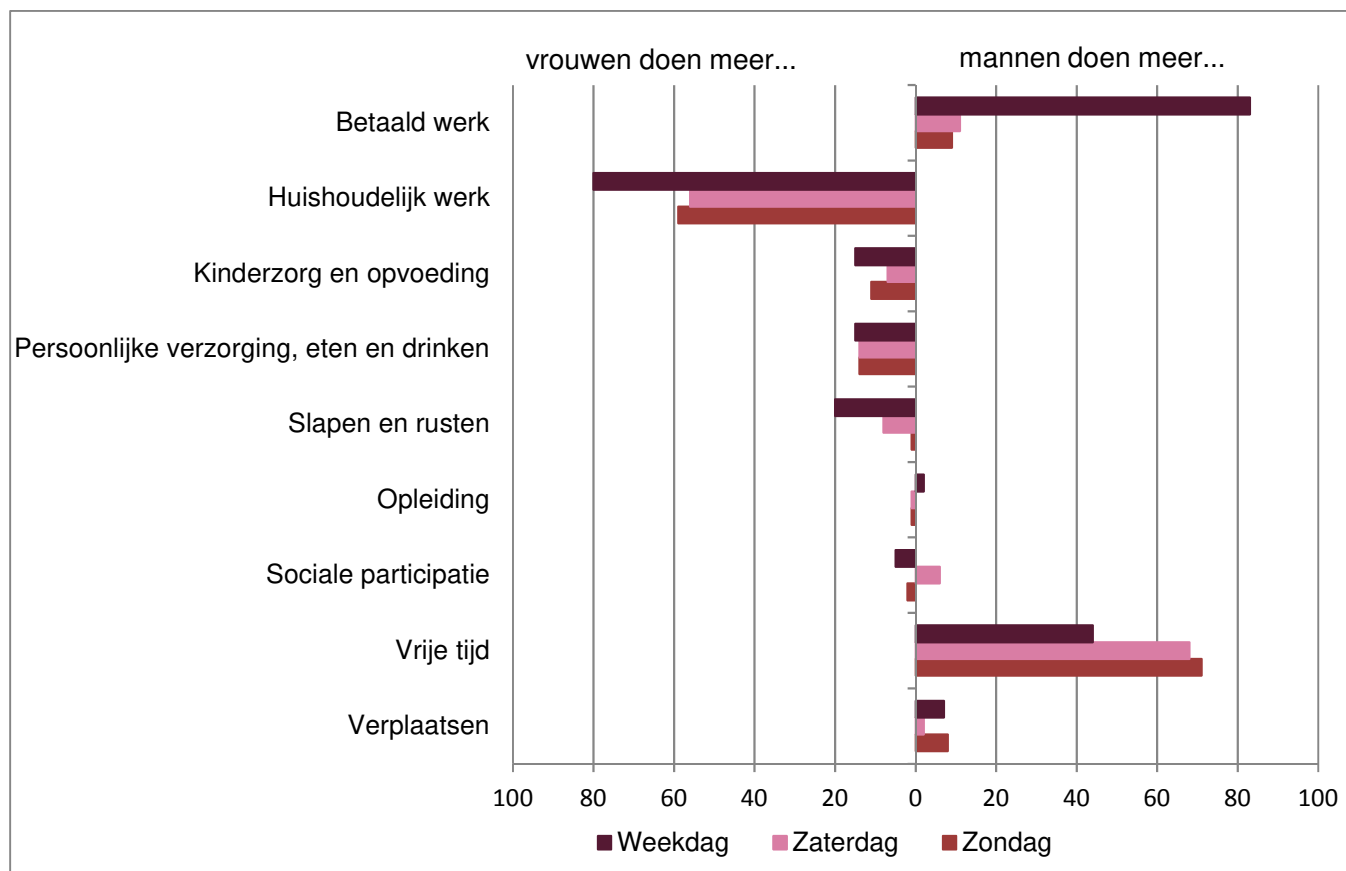
Tabel 7.2 en grafiek 7.1 geven de verschillen tussen vrouwen en mannen weer. Op een weekdag is een vrouw gemiddeld 1 uur en 20 minuten langer bezig met huishoudelijk werk dan een man. Op een zaterdag en een zondag is dat iets minder dan een uur. In het weekend hebben mannen gemiddeld meer dan een uur vrije tijd meer dan vrouwen, op een weekdag is dat 44 minuten. (tabel 7.2, grafiek 7.1)

Tabel 7.2: Verschil in gemiddelde tijdsbesteding op een weekdag, zaterdag en zondag naar geslacht (2013)

	Weekdag		Zaterdag		Zondag	
	Vrouwen doen meer	Mannen doen meer	Vrouwen doen meer	Mannen doen meer	Vrouwen doen meer	Mannen doen meer
Betaald werk		1:23		0:11		0:09
Huishoudelijk werk	1:20		0:56		0:59	
Kinderzorg en opvoeding	0:15		0:07		0:11	
Persoonlijke verzorging, eten en drinken	0:15		0:14		0:14	
Slapen en rusten	0:20		0:08		0:01	
Opleiding		0:02	0:01		0:01	
Sociale participatie	0:05			0:06	0:02	
Vrije tijd		0:44		1:08		1:11
Verplaatsen		0:07		0:02		0:08

Bron: TOR-VUB en Statbel

Grafiek 7.1: Verschil in gemiddelde tijdsbesteding op weekdag, zaterdag en zondag naar geslacht (in minuten) (2013)

Bron: TOR-VUB en Statbel

7.2 De gemiddelde werklast en jonge kinderen

In de algemene gemiddelden is het verschil in kinderopvang en opvoeding niet zo groot, namelijk 15 minuten op een weekdag. Vrij veel mensen hebben geen kinderen, of geen kinderen meer die nog zorg nodig hebben en dat drukt die cijfers naar beneden. Wanneer specifiek de leeftijdscategorie van 25 tot 39-jarigen in beschouwing wordt genomen, wat min of meer samenvalt met de ‘drukke’ levensperiode, wanneer veel mensen jonge kinderen hebben, blijken de verschillen wel erg groot. Door met één leeftijdscategorie te werken, kunnen er makkelijker vergelijkingen gemaakt worden met mensen zonder kinderen, of mensen die inwonen bij hun ouders.

In deze leeftijdscategorie besteden moeders met jonge kinderen gemiddeld 16 uur en 6 minuten per week aan kinderopvang en opvoeding. Bij vaders is dat 8 uur en 34 minuten. Dat doet zich voelen in de totale werklast. Die is het hoogst voor mensen met jonge kinderen en het tweede hoogst voor mensen met iets minder jonge kinderen. Wanneer de kinderen groter worden, daalt de werklast voor vrouwen sterker dan die voor mannen. Vaders gaan dan gemiddeld meer uren betaald werken. Voor vrouwen daalt het gemiddeld aantal betaalde werkuren juist aanzienlijk als ze kinderen hebben. Het huishoudelijk werk groeit sterk aan en blijft veel, ook als de kinderen groter worden.

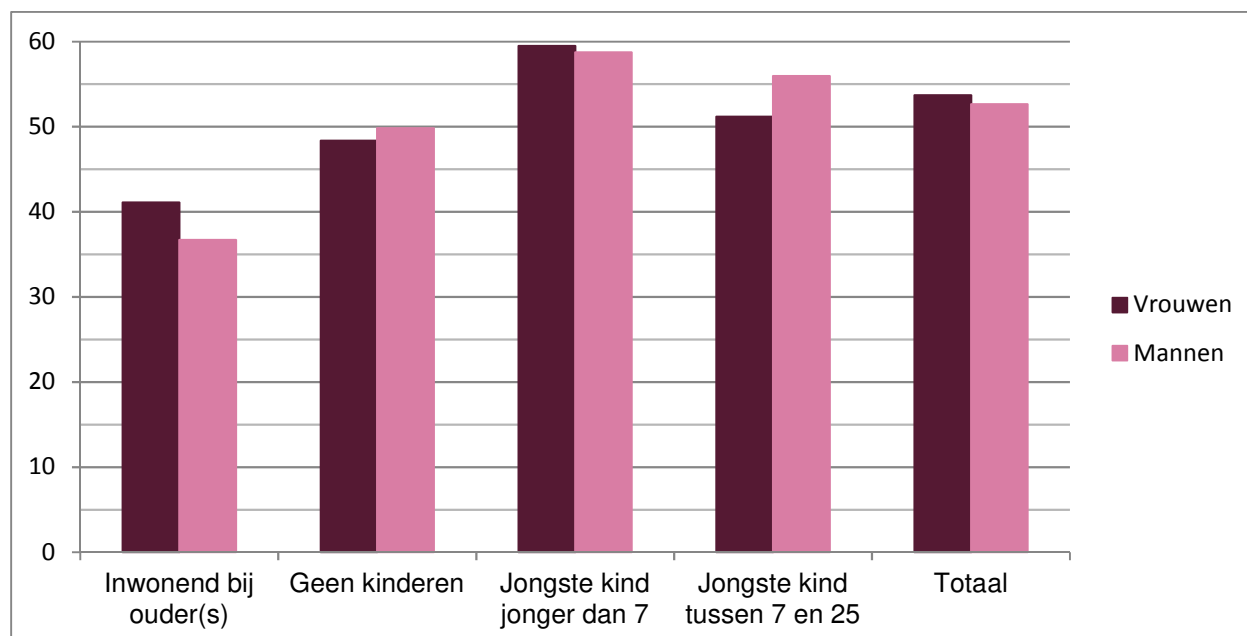
De werklust wordt samengesteld door de tijd besteed aan betaald werk, huishoudelijk werk en kindercare en opvoeding. Hier is ook de verplaatsingstijd bijgerekend voor verplaatsingen gekoppeld aan deze taken. (tabel 7.3, grafiek 7.2)

Tabel 7.3: Gemiddelde werklust voor 25 tot 39-jarigen per week naar leeftijd van het jongste kind en geslacht (2013)

	Vrouwen				Totaal
	Inwonend bij ouder(s)	Geen kinderen	Jongste kind jonger dan 7	Jongste kind tussen 7 en 25	
Betaald werk	22:06	26:43	18:16	18:46	20:54
Huishoudelijk werk	13:03	15:44	20:32	22:45	19:03
Kinderzorg en opvoeding	00:55	00:33	16:06	05:03	08:52
Verplaatsingen ¹	05:02	05:22	04:36	04:36	04:52
Totaal	41:06	48:22	59:30	51:10	53:41
	Mannen				
Betaald werk	25:59	31:35	31:51	35:29	31:00
Huishoudelijk werk	05:50	12:17	12:25	12:43	11:56
Kinderzorg en opvoeding	00:44	00:38	08:34	02:55	04:16
Verplaatsingen ¹	04:08	05:19	05:53	04:49	05:26
Totaal	36:41	49:49	58:43	55:56	52:38

Bron: TOR-VUB en Statbel (www.time-use.be)

Grafiek 7.2: Gemiddelde werklust voor 25 tot 39-jarigen per week naar leeftijd van het jongste kind en geslacht (in uren) (2013)

Bron: TOR-VUB en Statbel

¹ Enkel de werklust-verplaatsingen zijn hierbij in rekening gebracht, dwz van en naar het werk, voor het huishouden of voor de kinderen.

7.3 Huishoudelijke taken

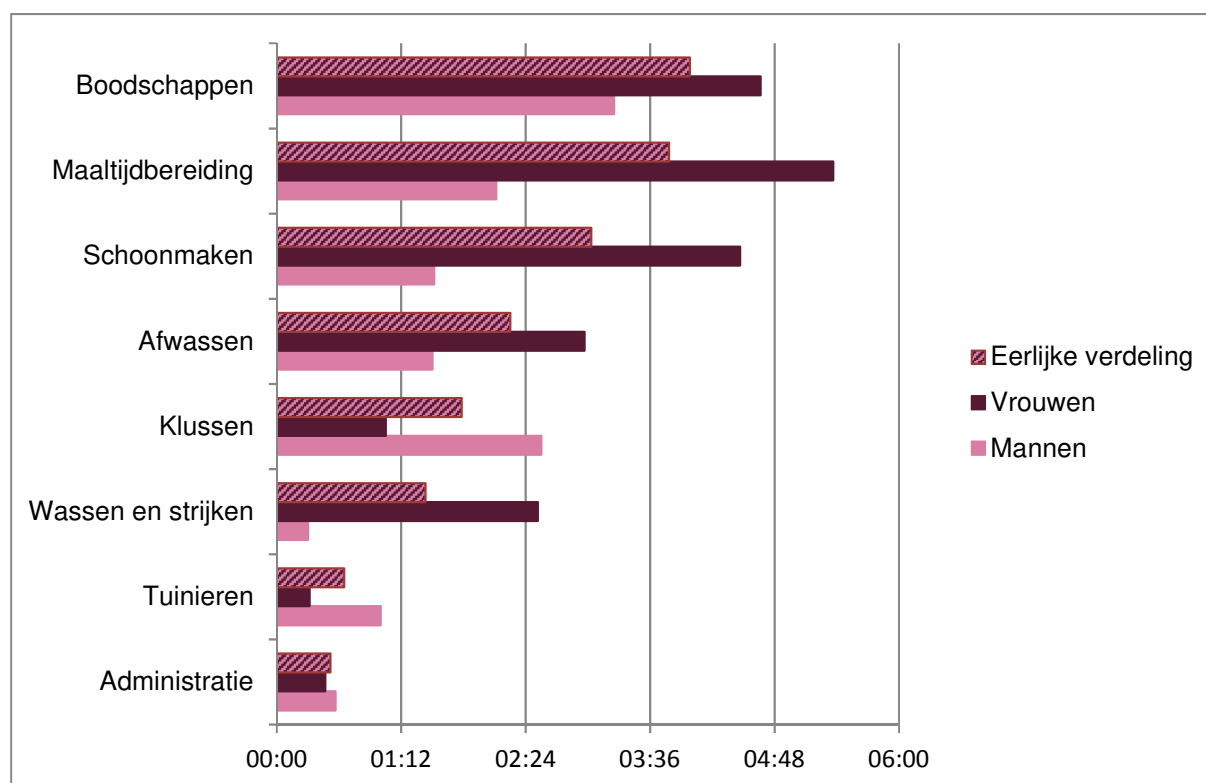
Tabel 7.4: Huishoudelijke taken per week naar geslacht (18 jaar en ouder) (1999, 2005, 2013)²

	1999		2005		2013	
	Vrouwen	Mannen	Vrouwen	Mannen	Vrouwen	Mannen
Maaltijdbereiding	05:50	02:08	05:22	02:13	05:22	02:07
Afwassen	03:43	01:44	03:23	01:46	02:58	01:30
Schoonmaken	05:26	01:42	05:00	01:53	04:28	01:31
Wassen en strijken	03:07	00:15	02:58	00:19	02:31	00:18
Klussen	01:25	03:16	01:30	03:21	01:03	02:33
Tuinieren	00:19	01:08	00:22	01:03	00:19	01:00
Boodschappen	03:42	02:39	03:28	02:39	04:40	03:15
Administratie	00:31	00:39	00:42	00:47	00:28	00:34
Totaal	24:03	13:31	22:45	14:01	21:49	12:48

Bron: TOR-VUB en Statbel

Net als de zorg voor kinderen, is huishoudelijk werk dikwijls erg ongelijk verdeeld tussen vrouwen en mannen. Tabel 7.4 maakt een onderscheid tussen verschillende soorten huishoudelijke taken. Grafiek 7.3 zet de tijd gemiddeld besteed door vrouwen en mannen af tegen een theoretische gelijke verdeling. (tabel 7.4, grafiek 7.3)

Grafiek 7.3: Huishoudelijk werk per week naar geslacht, vergeleken met een eerlijke verdeling (18 jaar en ouder) (2013)²

Bron: TOR-VUB en Statbel

² De cijfers over huishoudtaken werden specifiek voor deze publicatie samengesteld door Theun Pieter van Tienoven van de onderzoeksgroep TOR (VUB).

Vrouwen doen ruim twee derde van het huishoudelijk werk. De ongelijkheid is het grootst bij wassen en strijken. Daarvan nemen mannen maar 10,7% voor hun rekening. In de grafiek zijn de taken gerangschikt volgens de hoeveelheid tijd die er gemiddeld voor nodig is per week. Boodschappen nemen per week het meeste tijd in beslag. Hier is de ongelijkheid minder groot. Mannen zijn goed voor 41,1% van de boodschappen in België. Van tuinieren en klussen doen mannen meer dan 70%. *(tabel 7.5 en grafiek 7.3)*

Tabel 7.5: Aandeel van mannen in huishoudelijke taken (18 jaar en ouder) (2013)

Boodschappen	41,1%
Maaltijdbereiding	28,3%
Schoonmaken	25,3%
Afwassen	33,6%
Klussen	70,8%
Wassen en strijken	10,7%
Tuinieren	75,9%
Administratie	54,8%
Totaal	37,0%

Bron: TOR-VUB en Statbel

7.4 Tieners en tijd

Kinderen krijgen versterkt de genderverschillen in tijdsbesteding in aanzienlijke mate, maar de kloof ontstaat al veel vroeger. De tijdsbestedingsenquête wordt afgenomen bij jongeren vanaf 10 jaar. In het rapport 'Gender en Tijdsbesteding' is een uitgebreidere analyse opgenomen. Hier staan de meest markante resultaten.

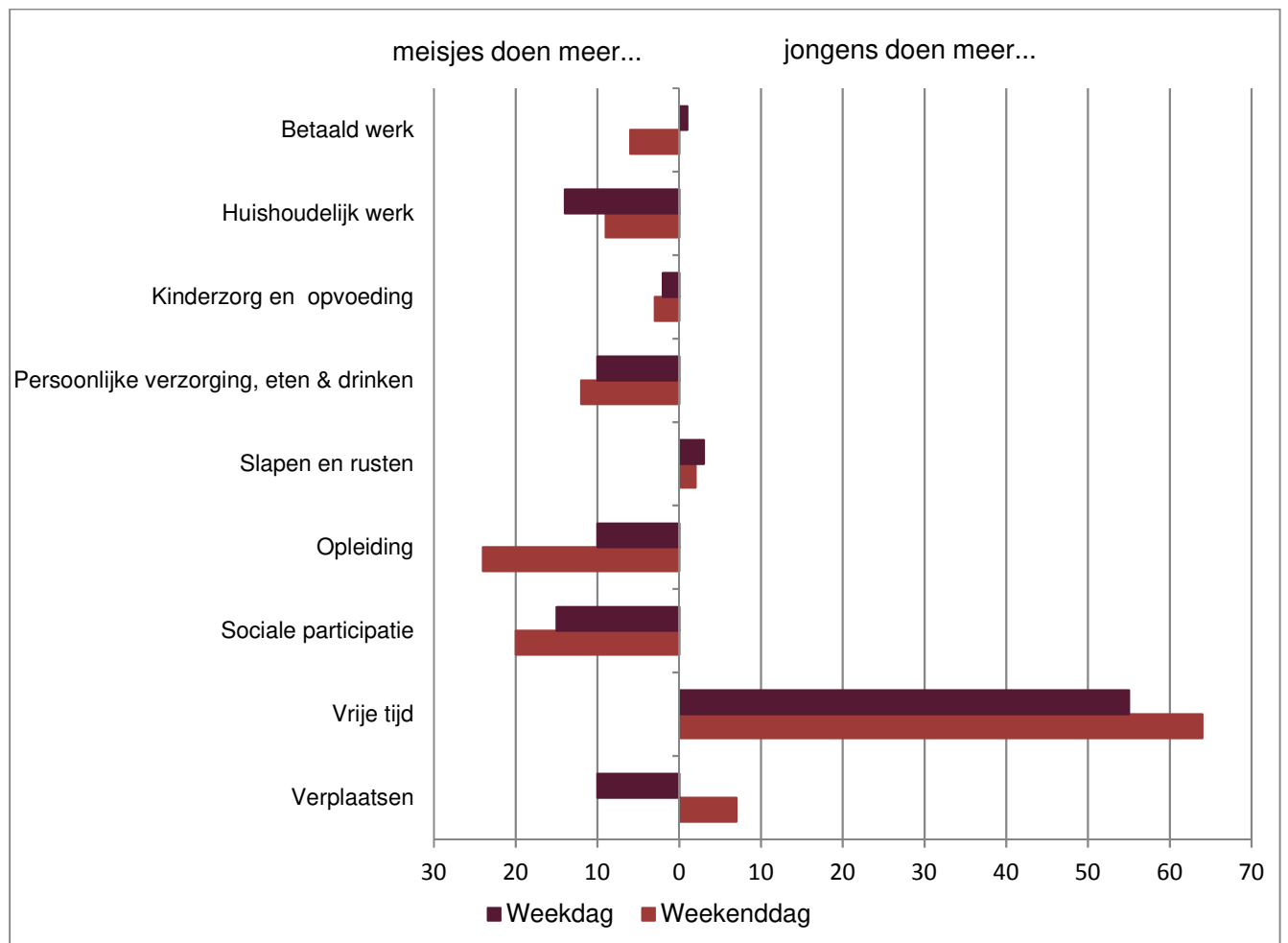
Tienerjongens hebben per dag gemiddeld een uur vrije tijd meer dan meisjes. Meisjes studeren meer, doen meer huishoudelijk werk en besteden meer tijd aan sociale contacten. Het enige verschil met de latere generaties, is dat meisjes – en dit loopt door tot 25 jaar – meer tijd besteden aan het verenigingsleven. Dit is een onderdeel van sociale contacten. Bij de oudere generaties ligt die verhouding overduidelijk omgekeerd. Op een weekenddag worden de verschillen in huishoudelijk werk groter, maar die in vrije tijd kleiner. *(tabel 7.6, grafiek 7.4)*

Tabel 7.6: Gemiddelde tijdsbesteding van tieners op een weekday en een weekenddag naar geslacht (10-17 jarigen) (2013)

	Weekdag		Weekenddag	
	Meisjes	Jongens	Meisjes	Jongens
Betaald werk	00:04	00:05	00:09	00:03
Huishoudelijk werk	00:45	00:31	00:59	00:50
Kinderzorg en opvoeding	00:03	00:01	00:05	00:02
Persoonlijke verzorging, eten & drinken	02:21	02:11	02:34	02:22
Slapen en rusten	09:29	09:32	11:00	11:02
Opleiding	05:08	04:58	01:17	00:53
Sociale participatie	01:07	00:52	01:37	01:17
Vrije tijd	03:40	04:35	05:19	06:23
Verplaatsen	01:15	01:05	00:51	00:58
Overige	00:03	00:03	00:04	00:04

Bron: TOR-VUB en Statbel

Grafiek 7.4: Verschil in gemiddelde tijdsbesteding van tieners op weekday en weekenddag naar geslacht (10-17 jarigen) (in minuten) (2013)

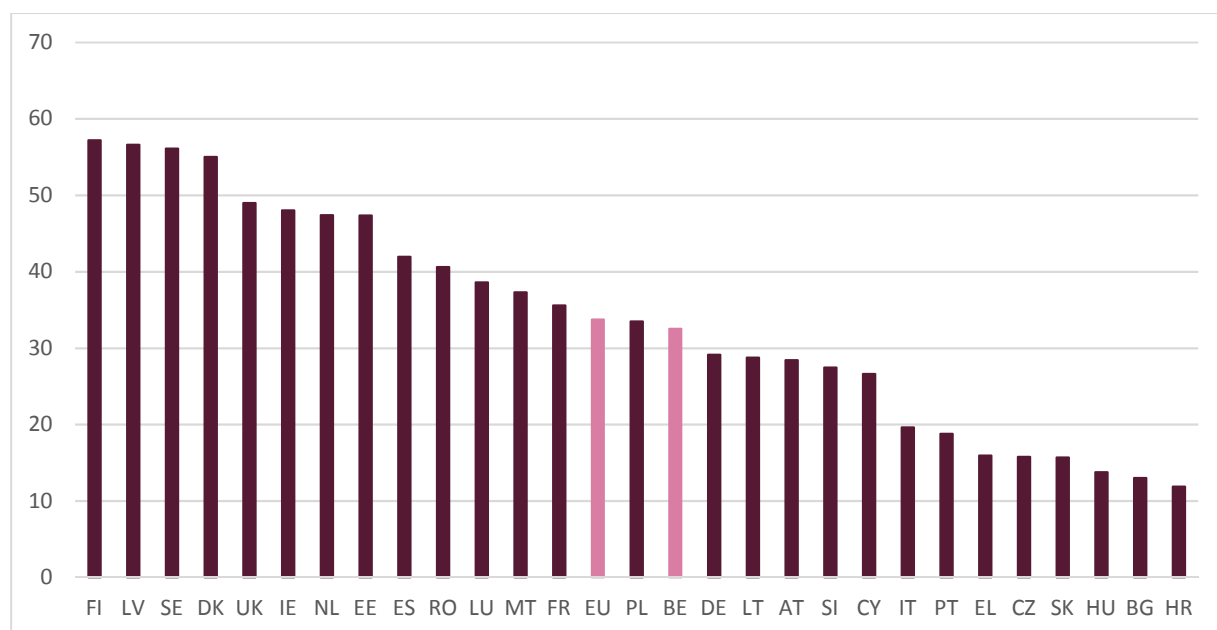

Bron: TOR-VUB en Statbel

7.5 Europese vergelijking

In de [Europese Gender Equality Index](#) scoort België op het vlak van gelijkheid in tijdsbesteding iets onder het Europese gemiddelde.³ Een aantal landen doet het veel beter dan België, een aantal veel slechter. De cijfers in verband met zorg zijn gebaseerd op twee indicatoren: het aandeel van vrouwen en mannen die dagelijks voor kinderen of zorgbehoevende familieleden zorgen en het aandeel van vrouwen en mannen die dagelijks koken, of ander huishoudelijk werk verrichten. In huishoudelijk werk worden de verschillen tussen de Lidstaten grotendeels bepaald door het gedrag van mannen. Vrouwen zorgen overal voor het huishouden. Mannen niet.

Grafiek 7.5: Aandeel mannen die dagelijks koken of ander huishoudelijk werk doen in Europa (2016)⁴

Bron: Eurofound (berekeningen EIGE)

Finland, Letland, Zweden en Denemarken voeren de ranking aan. Daar is meer dan de helft van de mannen dagelijks met huishoudelijk werk bezig. Hekkensluiters zijn Kroatië, Bulgarije, Hongarije, Slovaakse, Tsjechië en Griekenland. Italië en Portugal scoren net iets beter. In Kroatië neemt net geen 12% van de mannen dagelijks huishoudelijk werk op. Het Europees gemiddelde ligt op één op drie mannen. België ligt daar met 32,5% dicht bij. (tabel 7.7, grafiek 7.5)

Tabel 7.7: Aandeel vrouwen en mannen die dagelijks koken of ander huishoudelijk werk doen in Europa en het genderverschil (in procenten en procentpunten) (2016)⁴

Lidstaten	Vrouwen (%)	Mannen (%)	Genderverschil (V-M) (pp)
FI	85,7	57,2	28,5
LV	81,7	56,6	25,1
SE	73,6	56,1	17,4
DK	82,3	55,0	27,3

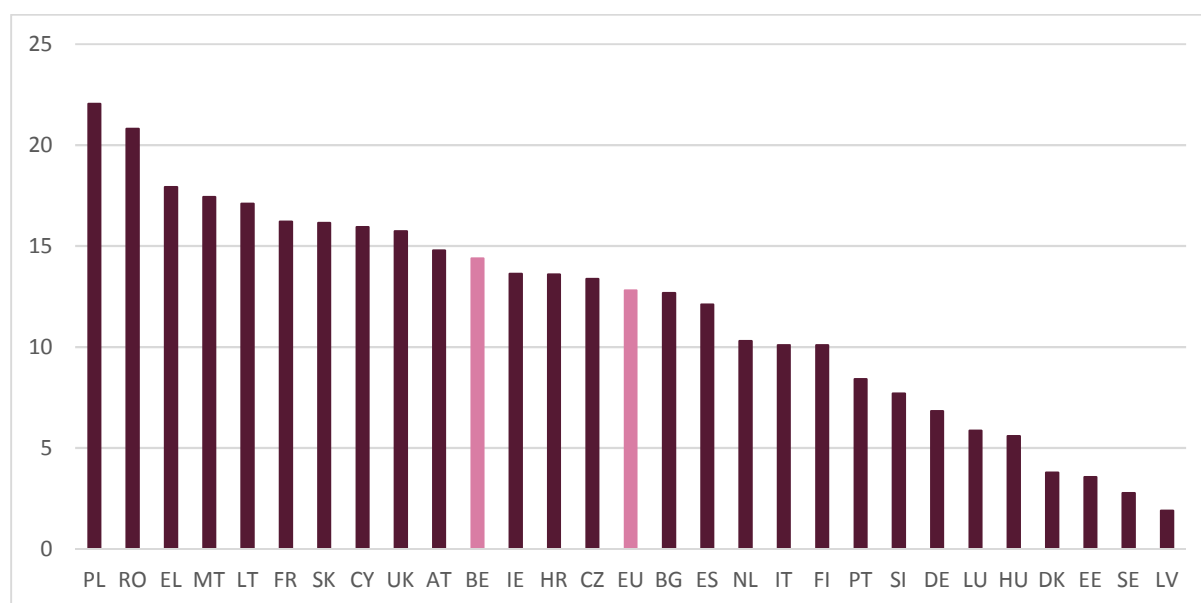
³ Bron: eige.europa.eu/gender-equality-index/2019/domain/time

⁴ De lijst met afkortingen van landen wordt achteraan in dit hoofdstuk weergegeven.

UK	84,6	49,0	35,6
IE	88,7	48,0	40,7
NL	81,4	47,4	34,0
EE	75,8	47,4	28,4
ES	84,5	41,9	42,5
RO	75,3	40,6	34,6
LU	78,3	38,6	39,7
MT	80,5	37,3	43,2
FR	79,6	35,6	44,0
EU	78,7	33,7	45,0
PL	81,7	33,5	48,2
BE	81,2	32,5	48,7
DE	72,3	29,1	43,2
LT	79,0	28,8	50,2
AT	83,3	28,4	54,9
SI	81,0	27,5	53,6
CY	80,8	26,6	54,2
IT	80,9	19,7	61,3
PT	78,1	18,8	59,3
EL	85,3	16,0	69,3
CZ	67,4	15,8	51,6
SK	59,5	15,7	43,8
HU	55,8	13,8	42,0
BG	72,9	13,0	59,9
HR	62,4	11,9	50,5

Bron: Eurofound (berekeningen EIGE)

Grafiek 7.6: Genderkloof in dagelijks zorgen voor kinderen, kleinkinderen, ouderen of personen met een handicap in Europa (in procentpunten) (2016)

Bron: Eurofound (berekeningen EIGE)

De volgende indicator is het aandeel mensen die dagelijks in staan voor de zorg voor kinderen, kleinkinderen, ouderen of personen met een handicap. Dat zijn er minder dan mensen die dagelijks huishoudelijk werk verrichten. De geboortecijfers liggen overigens niet in alle Europese landen op hetzelfde niveau en ook in het aantal zorgbehoevendenden kan wel wat verschil zitten. Eenvoudig gezegd heeft niet iedere samenleving evenveel mensen voor wie gezorgd moet worden. Een deel van de verschillen tussen landen kan hieraan worden toegeschreven. In alle Lidstaten zorgen er meer vrouwen dan mannen voor familieleden. Het Europees gemiddelde ligt op 37,5% van de vrouwen en 24,7% van de mannen. Dat komt neer op een genderkloof in procentpunten van 12,8. De grootste verschillen bestaan in Polen en Roemenië, de kleinste in Letland, Zweden, Estland en Denemarken. In België liggen de cijfers voor zorg zowel voor vrouwen als voor mannen boven het Europese gemiddelde: 43,1% van de vrouwen en 28,7% van de mannen zorgt dagelijks voor kinderen of andere familieleden. In procentpunten is dat een verschil van 14,4. In de evolutie naar een gelijke verdeling van zorg is er dus nog een weg af te leggen. (tabel 7.8, grafiek 7.6)

Tabel 7.8: Aandeel vrouwen en mannen die dagelijks zorgen voor kinderen, kleinkinderen, ouderen of personen met een handicap in Europa en het genderverschil (in procenten en procentpunten) (2016)

Lidstaten	Vrouwen (%)	Mannen (%)	Genderverschil (V-M) (pp)
PL	47,0	25,0	22,0
RO	45,8	25,0	20,8
EL	38,2	20,2	17,9
MT	42,3	24,9	17,4
LT	41,3	24,2	17,1
FR	45,6	29,4	16,2
SK	35,3	19,2	16,1
CY	50,1	34,1	15,9
UK	41,1	25,3	15,7
AT	35,6	20,8	14,8
BE	43,1	28,7	14,4
IE	44,1	30,5	13,6
HR	34,9	21,3	13,6
CZ	33,2	19,8	13,4
EU	37,5	24,7	12,8
BG	38,5	25,8	12,7
ES	39,8	27,7	12,1
NL	38,5	28,2	10,3
IT	34,1	24,0	10,1
FI	36,3	26,3	10,1
PT	36,5	28,1	8,4
SI	35,2	27,5	7,7
DE	25,5	18,7	6,8
LU	41,5	35,6	5,9
HU	30,1	24,5	5,6
DK	25,0	21,3	3,8
EE	34,6	31,0	3,6

SE	29,5	26,7	2,8
LV	39,9	38,0	1,9

Bron: Eurofound (berekeningen EIGE)

De Gender Equality Index vergelijkt verder ook de genderverschillen in sociale activiteiten. Ten eerste is er de deelname aan sport, cultuur, of ontspanningsactiviteiten buitenshuis voor minstens enkele keren per week en ten tweede het vrijwilligerswerk of liefdadigheidswerk voor minstens één keer per maand. Beide indicatoren worden gemeten bij mensen die aan het werk zijn. In deze cijfers zijn de verschillen tussen Lidstaten veel groter dan die tussen vrouwen en mannen. De Belgen scoren iets boven het Europees gemiddelde voor wat sport, cultuur en ontspanning betreft en iets onder het gemiddelde voor maatschappelijk engagement. 38,7% van de mannen en 32,3% van de vrouwen die aan het werk zijn, nemen minstens enkele keren per week deel aan sociale activiteiten buitenshuis. 9,9% van de mannen en 9,5% van de vrouwen die aan het werk zijn, neemt daarbuiten een engagement op in het vrijwilligersleven.

Tabel 7.9: Alfabetische lijst afkortingen landen

AT	Oostenrijk
BE	België
BG	Bulgarije
CY	Cyprus
CZ	Tsjechië
DE	Duitsland
DK	Denemarken
EE	Estland
EL	Griekenland
ES	Spanje
EU	Europese Unie
FI	Finland
FR	Frankrijk
HR	Kroatië
HU	Hongarije
IE	Ierland
IT	Italië
LT	Litouwen
LU	Luxemburg
LV	Letland
MT	Malta
NL	Nederland
PL	Polen
PT	Portugal
RO	Roemenië

SE	Zweden
SI	Slovenië
SK	Slovakije
UK	Verenigd Koninkrijk

Dit hoofdstuk is gebaseerd op het onderzoek naar de tijdsbesteding van de Belgen van de onderzoeksgroep TOR van de Vrije Universiteit Brussel en het Belgisch statistiekbureau Statbel.

Glorieux, I., J. Minnen, T.P. van Tienoven, et al. (2015) Website 'Belgisch tijdsbudgetonderzoek' (www.time-use.be), Onderzoeksgroep TOR Vrije Universiteit Brussel & AD Statistiek – Statistics Belgium, Brussel.

Het Instituut publiceerde in 2016 twee studies waarin het thema grondig wordt bestudeerd Gender en tijdsbesteding
De organisatie en combinatie van arbeids- en gezinsverantwoordelijkheden bij vrouwen en mannen
in België

Meer informatie over dit onderwerp:
www.time-use.be

eige.europa.eu

Verantwoordelijk uitgever
Michel Pasteel, directeur

Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen
Ernest Blerotstraat 1, 1070 Brussel
igvm-iefh.belgium.be

Samenstelling Hildegard Van Hove